

وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری

آیین نامه تشکیلات
دانشگاه ها و موسسات
آموزش عالی و پژوهشی

تدوین و تنظیم : کارگروه اصلاح آئین نامه تشکیلات

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

در اجرای ماده ۱۰ قانون اهداف ، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ، بند ب ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و سند توسعه ملی بخش آموزش عالی و به منظور ایجاد هماهنگی و فراهم نمودن تسهیلات لازم در امر ساماندهی و تدوین تشکیلات دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی و همچنین ایجاد زمینه برای بالا بردن سهم و نقش هیأت‌های امضاء در راهبری امور واحدهای فوق الذکر "آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی " تهیه و تنظیم شده است.

در این آیین نامه منظور از "شورا"، "شورای گسترش آموزش عالی" و منظور از "موسسه"، "دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی" است. که به موجب قانون یا مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی و یا کسب مجوز از شورا ایجاد شده یا می‌شود.

اصول حاکم بر تنظیم تشکیلات مؤسسه به شرح زیر می‌باشد:

- جلوگیری از توسعه کمی غیر ضرور تشکیلات به خصوص در بخش‌های ستادی و پشتیبانی .
- حذف واحدهای غیر ضرور از ساختار تشکیلاتی.
- ادغام واحدهای با مأموریت مرتبط و موازی حسب مورد.
- کاهش سطوح سازمانی (سلسله مراتب اداری) به منظور تسهیل در تصمیم‌گیری.

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

ماده ۱- تعاریف و اصطلاحات:

- دانشگاه:

مؤسسه‌ای است که با حداقل سه دانشکده ایجاد می‌شود و با هدف ترویج علم، ارتقای دانش و تربیت نیروی انسانی در زمینه‌های مختلف علوم و فنون به ارائه آموزش عالی و انجام پژوهش می‌پردازد.

- مجتمع آموزش عالی:

مؤسسه‌ای است که به صورت مستقل و یا در دانشگاهها ایجاد می‌شود و دارای حداقل ۲ دانشکده می‌باشد. اهم فعالیت‌های مجتمع آموزش عالی، آموزشی است.

- دانشکده:

مؤسسه‌ای است که در دانشگاه/مجتمع یا به صورت مستقل با حداقل ۳ گروه آموزشی ایجاد می‌شود.

- آموزشکده:

مؤسسه‌ای است که در دانشگاه/مجتمع یا به صورت مستقل ایجاد می‌شود و به فعالیت آموزش عالی در مقطع کاردانی می‌پردازد. آموزشکده از حداقل یک گروه آموزشی تشکیل می‌شود.

- مرکز آموزش عالی:

مؤسسه‌ای است که به صورت مستقل یا در دانشگاهها و از حداقل یک گروه و حداکثر ۲ گروه آموزشی تشکیل می‌شود و اهم فعالیت‌های آن آموزشی است.

- شعبه/واحد بین الملل/ پردیس:

مؤسسه‌ای است که در شهر محل استقرار دانشگاه مادر یا دیگر شهرها و مناطق آزاد داخل و همچنین در خارج کشور، به صورت خود گردان و یا برابر قوانین و مقررات مربوط اداره می‌شود.

- پژوهشگاه:

مؤسسه‌ای است که با حداقل سه پژوهشکده ایجاد می‌شود و اهم فعالیت‌های آن، پژوهشی است.

- موسسه پژوهشی:

مؤسسه‌ای است که با تأکید بر پژوهش، به تولید، توزیع، ترویج و انتشار دانش می‌پردازد و از نظر ساختار تشکیلاتی کوچک تر از پژوهشکده است.

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

- پژوهشکده: موسسه‌ای است که به طور مستقل و یا در مؤسسات پژوهشی/پژوهشگاه/دانشگاه ایجاد می شود و دارای حداقل سه گروه پژوهشی (با ویژگی های مندرج در تعریف گروه آموزشی/ پژوهشی) می باشد. فعالیت پژوهشکده می تواند در انواع بنیادی، کاربردی، توسعه ای و یا میان رشته‌ای تعریف شود.

- مرکز پژوهشی:

موسسه‌ای است که دارای کمتر از سه گروه پژوهشی می باشد.

- گروه آموزشی/ پژوهشی:

کوچکترین و بنیادی ترین واحد آموزشی/ پژوهشی موسسه است که با کسب مجوز از شورا یا هیأت امناء از تعدادی اعضای هیأت علمی آموزشی/ پژوهشی تشکیل می شود که در یک یا چند رشته تحصیلی یا زمینه تخصصی مشخص، مبتنی بر ضوابط مربوط، عهده دار امور آموزش/ پژوهش باشد، در راس گروه آموزشی/ پژوهشی، "مدیر گروه" قرار دارد.

- توزیع وظایف:

وظایف مؤسسه با در نظر گرفتن پیوستگی و سنخیت فعالیتها تجزیه و تفکیک می شود و در قالب معاونت‌ها و سپس واحدهای سازمانی تقسیم و توزیع می گردد، به نحوی که در این تقسیم بندی بین وظایف واحدهای سازمانی تداخل و تشابه وجود نداشته باشد.

- ضوابط تشکیلاتی:

معیارهایی که چگونگی توزیع وظایف، تعداد سطوح و تعداد واحدهای سازمانی را تعیین می نماید.

- نمودار سازمانی:

انعکاس ترکیب رسمی سازمانی مبتنی بر تشکیلات که بیانگر روابط و نحوه تقسیم و توزیع وظایف میان واحدهای سازمانی، حدود اختیارات، سلسله مراتب و سطوح فرماندهی می باشد.

- سازمان تفصیلی:

به مجموعه اهداف، وظایف و پست‌های سازمانی اطلاق می شود که در چارچوب اهداف و وظایف اساسی موسسه و براساس حجم، میزان و ماهیت کار هر واحد سازمانی تعیین می گردد.

- ساختار سازمانی:

به مجموعه نمودار سازمانی و سازمان تفصیلی ساختار سازمانی می گویند.

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

- واحد سازمانی:

از اجزای ساختار سازمانی است که در قالب یکی از سطوح سازمانی از جمله: معاونت، مدیریت، مرکز، اداره و گروه عهده دار انجام وظایف متجانس و مرتبط با اهداف موسسه می باشد. در راس هر واحد سازمانی "پست سازمانی" یا "سمت" متناسب با اختیارات آن پیش بینی می شود.

- واحد تابعه:

واحد سازمانی است که از نظر سیاست ها، خط مشی ها و نیز امور اداری، مالی، معاملاتی و تشکیلاتی تابع موسسه می باشد.

- واحدهای صف:

واحدهای سازمانی تابعه هستند که به طور مستقیم با اهداف، ماموریتها و وظایف موسسه سروکار دارند. از جمله دانشکدهها، پژوهشکدهها، گروه های آموزشی / پژوهشی و ....

- واحدهای ستاد:

واحدهای سازمانی تابعه هستند که غالباً به طور غیر مستقیم از طریق برنامه ریزی، نظارت و ارزیابی، حمایت و پشتیبانی واحدهای صف، مؤسسه را در تحقق اهداف، ماموریتها و انجام وظایف یاری می نمایند.

- سطح سازمانی:

هر یک از مقاطع تشکیل دهنده سلسله مراتب اداری است که جزء رده فرماندهی قرار می گیرد.

- سطوح سازمانی حوزه ستاد موسسه در ۴ سطح به شرح ذیل تعریف می شود:

۱- ریاست موسسه

۲- معاونت ها

۳- مدیریت/مرکز

۴- گروه ها / ادارات

- سطوح سازمانی حوزه صف موسسه در ۴ سطح به شرح ذیل می باشد:

۱- ریاست موسسه

۲- ریاست واحدهای آموزشی و پژوهشی تابعه موسسه

۳- معاونت ها

۴- گروه های آموزشی / پژوهشی

- پست سازمانی:

جایگاهی است که در سازمان تفصیلی موسسه برای انجام وظایف و مسئولیت های مشخص پیش بینی و همچنین برای

تصدی یک مستخدم رسمی یا پیمانی در نظر گرفته می شود.

هر پست سازمانی دارای یک "شماره پست" می باشد.

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

- سمت سازمانی:

- جایگاهی است که در سازمان تفصیلی موسسه برای انجام وظایف و مسئولیت‌های "مدیریتی"، "سرپرستی" و "مشاوره" در واحدهای سازمانی با علامت "تک ستاره" (*) و "بدون شماره" پیش‌بینی می‌شود و صرفاً اعضای هیات علمی می‌توانند با حفظ پست سازمانی در "سمت‌ها" منصوب گردند.
- برای موسساتی که در رده یک تشکیلاتی قرار گرفته‌اند، (موضوع جداول مواد ۷ و ۹) می‌توان در حوزه ریاست حداکثر دو سمت "مشاور" و در هر یک از معاونت‌ها حداکثر یک سمت "مشاور" پیش‌بینی نمود.
  - برای موسساتی که در رده دو و سه تشکیلاتی قرار گرفته‌اند، (موضوع جداول مواد ۷ و ۹) می‌توان در حوزه ریاست و هر یک از معاونت‌ها حداکثر یک سمت "مشاور" پیش‌بینی نمود.
  - برای موسساتی که در رده چهار تشکیلاتی قرار گرفته‌اند، (موضوع جدول ماده ۷) می‌توان در حوزه ریاست حداکثر یک سمت "مشاور" پیش‌بینی نمود.

تبصره:

چنانچه سمت‌های "مدیریتی" و یا "سرپرستی" با "شماره" و "علامت دو ستاره" (***) در سازمان تفصیلی موسسه پیش‌بینی شوند، سمت مذکور "پست" تلقی می‌شود و عضو هیات علمی یا غیر هیات علمی می‌تواند به پست مذکور منصوب شود. در صورتیکه عضو هیات علمی عهده‌دار وظایف این پست شود برای عضو هیات علمی پست مذکور، "سمت" تلقی می‌شود.

ماده ۲:

دانشگاه‌های تهران، فنی و حرفه‌ای، پیام نور، جامع علمی-کاربردی و موسساتی که با عنوان "سازمان" تأسیس شده یا می‌شوند به استثنای سازمان "مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها" مشمول این آیین‌نامه نمی‌باشند.

ماده ۳- ضوابط تشکیلاتی حوزه ستاد موسسه:

معاونت:

دومین سطح سازمانی پس از رئیس موسسه می‌باشد که انجام بخشی از وظایف مربوط به اهداف مؤسسه را برعهده دارد
هر معاونت حداکثر از ۳ واحد سازمانی تشکیل می‌شود.

تبصره ۱:

سقف تعداد واحدهای سازمانی برای واحدهای تحت نظر معاونت در چارچوب برنامه استراتژیک موسسه و با کسب مجوز از هیات امناء تا ۵ واحد سازمانی، قابل افزایش است.

مدیریت:

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

سومین سطح سازمانی است که انجام بخشی از وظایف معاونت یا مؤسسه را در زمینه فعالیت‌های مطالعاتی و اجرایی بر عهده دارد. در رأس مدیریت، "مدیر" می‌باشد. هر مدیریت می‌تواند براساس تنوع و تعداد فعالیت‌ها از حداکثر ۴ گروه / اداره تشکیل شود. در مدیریت‌هایی که فاقد گروه / اداره باشند می‌توان حداقل ۶ پست و حداکثر ۲۰ پست سازمانی پیش بینی نمود. برای موسساتی که در رده یک تشکیلاتی قرار می‌گیرند می‌توان در هر مدیریت حداکثر یک پست "معاون" حسب نیاز پیش‌بینی نمود.

تبصره ۲:

سقف تعداد گروه/اداره و همچنین پست‌های سازمانی تحت نظر "مدیریت" در چارچوب برنامه استراتژیک مؤسسه و با کسب مجوز از هیات‌امنا تا سقف ۵ گروه/اداره و ۲۵ پست سازمانی قابل افزایش است.

مرکز:

سومین سطح سازمانی است که انجام بخشی از وظایف مؤسسه / معاونت را در زمینه فعالیت‌های مطالعاتی یا اجرایی به صورت متمرکز برعهده دارد. در رأس مرکز، "رئیس" قرار دارد. سطح سازمانی مرکز، همتراز مدیریت می‌باشد. ادارات، گروه‌ها و پست‌های سازمانی تحت نظر مرکز مشابه مدیریت می‌باشد.

گروه/اداره:

چهارمین سطح سازمانی است که عهده‌دار انجام چند وظیفه از وظایف معاونت، مدیریت و یا مرکز می‌باشد. ماهیت وظایف گروه، مطالعاتی و تحقیقاتی است لیکن وجه غالب وظایف اداره، "اجرایی" است. در رأس گروه/اداره "رئیس" منظور می‌گردد.

- هر گروه / اداره با حداقل ۳ پست و حداکثر ۵ پست سازمانی ایجاد می‌شود.
- در تشکیلات یک گروه، می‌توان به تناسب تعداد پست‌ها و تنوع فعالیت‌ها حداکثر ۱ پست "کارشناس مسئول" پیش‌بینی نمود، مشروط بر آنکه هر گروه/اداره دارای ۵ پست سازمانی باشد.

-تبصره ۳:

- مؤسسه مجاز به ایجاد پست‌سازمانی با عنوان عضو هیات علمی در حوزه ستاد خود نمی‌باشد.

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

تبصره ۴:

- حداکثر تعداد پست‌های سازمانی غیر عضو هیات علمی در موسسات جدیدالتاسیس و رده ۳ (موضوع جداول مواد ۷ و ۹) تا "۱/۵ برابر" تعداد پست‌های سازمانی با عنوان "عضو هیات علمی" و برای موسسات با رده تشکیلاتی ۲ و ۱ (موضوع جداول مواد ۷ و ۹)، "برابر" پست‌های سازمانی با عنوان "عضو هیات علمی" تعیین می‌گردد.

ماده ۴- فعالیت‌هایی که می‌بایست مستقیماً تحت نظر رییس موسسه قرار گیرند، به شرح ذیل می‌باشد.

۱- حراست ۲- نظارت و ارزیابی ۳- روابط عمومی

در حوزه ریاست هر مؤسسه حسب نیاز، حجم فعالیت‌ها و برنامه‌های موسسه واحدی تحت عنوان "دفتر ریاست" ایجاد می‌شود که در رأس آن "رئیس دفتر" یا "رئیس" می‌باشد. سطح سازمانی "رییس دفتر" یا "رییس" در موسسات رده یک تشکیلاتی (موضوع جداول ماده ۷ و ۹)، همتراز "مدیر" و برای موسسات رده ۲ و ۳ (موضوع جداول ماده ۷ و ۹) همتراز "رییس اداره" است. لیکن عمده وظایف واحد سازمانی مذکور، "اجرایی" می‌باشد.

ماده ۵- نحوه تنظیم پست‌های سازمانی واحدهای صف موسسه:

به ازای هر گروه آموزشی / پژوهشی مصوب حداقل ۵ پست عضو هیئت علمی.
به ازای هر ۱۵ پست عضو هیات علمی در گروه آموزشی / پژوهشی مصوب، یک پست سازمانی با عنوان "کارشناس".
به ازای هر کارگاه یا آزمایشگاه تخصصی یک پست کارشناس کارگاه و یا کارشناس آزمایشگاه.

-تبصره:

سرانه مطلوب تعداد اعضای هیئت علمی به دانشجو (اعم از روزانه و شبانه) در برنامه استراتژیک مصوب هیئت امنای هر موسسه تعیین می‌گردد.

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

ماده ۶- ضوابط و شاخصهای مورد نظر و ضرایب مربوط به منظور تعیین رده تشکیلات مؤسسات آموزش عالی به شرح جدول ذیل می باشد:

جدول شاخص های تشکیلاتی آیین نامه تشکیلات و ضرایب مربوط			
ردیف	عنوان شاخص	عوامل مؤثر در شاخص	ضرایب
۱	تعداد دانشجویان روزانه در گروه علوم انسانی (به ازای هر ۱۰۰ نفر)	کاردانی	۰/۱
		کارشناسی	۱
		کارشناسی ارشد	۳
		دکترای تخصصی	۵
۲	تعداد دانشجویان روزانه در گروه علوم پایه (به ازای هر ۱۰۰ نفر)	کاردانی	۰/۱۷
		کارشناسی	۱/۶۷
		کارشناسی ارشد	۵
		دکترای تخصصی	۸/۳۵
۳	تعداد دانشجویان روزانه در گروه فنی مهندسی (به ازای هر ۱۰۰ نفر)	کاردانی	۰/۱۹
		کارشناسی	۱/۸۶
		کارشناسی ارشد	۵/۵۸
		دکترای تخصصی	۳/۹
۴	تعداد دانشجویان روزانه در گروه کشاورزی، دامپزشکی و پزشکی (به ازای هر ۱۰۰ نفر)	کاردانی	۰/۲۷
		کارشناسی	۲/۶۶
		کارشناسی ارشد	۷/۹۸
		دکترای تخصصی	۱۳/۳
۵	تعداد دانشجویان روزانه در گروه هنر (به ازای هر ۱۰۰ نفر)	کاردانی	۰/۲۱
		کارشناسی	۲/۱
		کارشناسی ارشد	۶/۳
		دکترای تخصصی	۱۰/۵
۶	تعداد عضو هیئت علمی تمام وقت (به ازای هر ۱۰ نفر)	مریی	۱
		استادیار	۲
		دانشیار	۳
		استاد	۵
۷	واحد بین الملل، شعبه، دانشکده، مجتمع، پژوهشکده، آموزشکده، گروه و رشته آموزشی/پژوهشی	شعبه / واحد بین الملل / پردیس (مصوب)	۷
		دانشکده / مجتمع / پژوهشکده (مصوب)	۵
		آموزشکده / مرکز (مصوب)	۳
		گروه آموزشی/پژوهشی (مصوب)	۲
		رشته / گرایش (مصوب)	۰/۷۵

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

ماده ۷- رده تشکیلات مؤسسات آموزش عالی و تعداد سقف معاونت‌ها و مدیریت‌های مؤسسه پس از اعمال شاخص‌ها و ضوابط مندرج در ماده ۶ و کسب امتیازات مربوط، به شرح جدول ذیل می‌باشد.

جدول رده بندی تشکیلات مؤسسات آموزشی

حداکثر مدیریت	حداکثر معاونت	امتیاز	عنوان	
			رده تشکیلاتی	
۲۰	۵	۹۰۰ به بالا	گروه الف	رده ۱
۱۷	۵	۷۵۱-۹۰۰	گروه ب	
۱۵	۵	۶۰۱-۷۵۰	گروه ج	
۱۳	۵	۴۵۱-۶۰۰	گروه د	
۱۲	۴	۳۷۶-۴۵۰	گروه الف	رده ۲
۱۱	۴	۳۰۱-۳۷۵	گروه ب	
۱۰	۴	۲۲۶-۳۰۰	گروه ج	
۹	۴	۱۵۱-۲۲۵	گروه د	
۸	۳	۱۰۱-۱۵۰	گروه الف	رده ۳
۷	۳	۵۱-۱۰۰	گروه ب	
۶	۳	تا ۵۰	گروه ج	

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

ماده ۸- ضوابط و شاخص‌های مورد نظر و ضرایب مربوط به منظور تعیین رده تشکیلاتی موسسات پژوهشی مستقل به شرح جدول ذیل می‌باشد.

ردیف	عنوان شاخص	عوامل موثر در شاخص	ضرایب
۱	تعداد دانشجوی تحصیلات تکمیلی (به ازاء هر ۱۰ نفر)	کارشناسی ارشد / دکتری	۱
۲	تعداد عضو هیئت علمی (به ازای هر ۵ نفر)	مربی	۲
		استادیار	۳
		دانشیار	۴
		استاد	۵
۳	تعداد مراکز رشد	به ازاء هر مرکز	۱۰
۴	تعداد شرکت های تحت حمایت در مراکز رشد	به ازاء هر شرکت	۱
۵	تعداد (Spin-off) شرکت های زایشی	به ازاء هر شرکت	۱
۶	تعداد گروه پژوهشی	به ازاء هر گروه	۱۰
۷	تعداد مرکز پژوهشی	به ازاء هر مرکز	۱۰
۸	تعداد پژوهشکده	به ازاء هر پژوهشکده	۱۰

آیین نامه اجرایی تشکیلات دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی

غیر قابل استناد

ماده ۹- رده تشکیلات مؤسسات پژوهشی مستقل و سقف تعداد معاونتها و مدیریتهای آنها به شرح جدول ذیل می باشد.

ردیف	رده تشکیلاتی	امتیاز	حداکثر معاونت	حداکثر مدیریت
۱	رده ۱	۳۰۰ به بالا	۳	۱۰
۲	رده ۲	۳۰۰-۱۰۰	۲	۸
۳	رده ۳	تا ۱۰۰	۲	۶

ماده ۱۰:

موسسه موظف است حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این آئین نامه در هیئت امناء مربوط، ساختار سازمانی خود را طبق این آئین نامه مورد بازنگری قرار دهد.

ماده ۱۱- تغییر و اصلاح مجدد ساختار سازمانی موسسه براساس این آیین نامه، حداقل پس از گذشت ۵ سال امکان پذیر می باشد.

ماده ۱۲- این آئین نامه در ۱۲ ماده و ۶ تبصره در تاریخ ..... به تصویب هیئت امناء و تایید وزیر علوم تحقیقات و فناوری رسید و از تاریخ تصویب قابل اجرا است.